

4 Чигиріна Т. Ю. Заголовкі в саветскіх і постсаветскіх газетах в аспекце інтэртэкстуальнасці і лінгвокультуролагіі. — Автарэф. дысс. ... канд. філал. навук. — Воронез, 2007.

Ю.М. Маркоўка, магістр філ. Навук
М.В. Трус, канд. філал. Навук, дацэнт
(БДТУ, г. Мінск)

ФРАНЦЫСК СКАРЫНА: АСОБА-МІФ

Беларускае грамадства па праву ганарыцца Францыскам Скарынай як сваім прадстаўніком – гэты чалавек адным з першых ва Усходне-Еўрапейскім рэгіёне заняўся кнігадрукарствам, пераклаў на беларускую (у яго часы – “рускую” [1]) мову Біблію. Аднак гэта, бадай што, і ўся інфармацыя, што непасрэдна звязваецца з іменем гэтага культурнага дзеяча ў сьвядомасці шэраговага грамадзяніна. Ён бачыцца нейкай далёкай, амаль што легендарнай асобай, беззаганым асветнікам – разам з тым і ў некаторай ступені “выхалашчаным” вобразам, што страчвае прыцягальнасць у плане чалавечага суперажывання з прычыны сваёй празмернай ідэальнасці.

Аднак пры ўдумлівым даследаванні біяграфіі Францыска Скарыны лёгка можна высветліць, што яго жыццё не было засяроджана толькі на няспынным “служэнні грамадству”. У ім, апрача іншага, бывалі і авантурныя моманты, і непаразуменні з заканадаўствам, і амаль анекда тычныя казусы. Так, беларускі першадрукар меў не толькі якасную еўрапейскую адукацыю і ступень доктара медыцынскіх навук, але і паспеў за сваё жыццё папрацаваць і каралеўскім сакратаром, і садоўнікам [2]. Вядомы выпадак, калі ён пасля аказання лекарскай дапамогі ў горадзе Кёнінгсбергу (верагодна, з нагоды эпідэміі “англійскай гарачкі ў 1530 г.) “звёў” з сабой друкара і лекара-яўрэя герцага Альбрэхта [3], а таксама смешная з пункту гледжання сучаснага чалавека гісторыя (хаця і даволі сумная для Ска-

рыны ў плане фінансаў і працы) – калі ён збіраўся везці надрукаваныя кнігі ў Расію на продаж, па дарозе яго вазы спынілі і палічылі “прадукцыю” вядзьмарствам (паколькі літары на старонках былі напісаны ідэальна падобна), пасля чаго спалілі надрукаваныя тамы [2]. Варта ўзгадаць і цяжкасці Скарыны напрыканцы жыцця, калі яму давалося нават правесці некаторы час ў турме, пакуль ён не быў адпушчаны па асабістаму загаду караля.

Нават само імя першадрукара доўгі час мела сваю таямніцу – многія даследчыкі лічылі, што сапраўднае імя Скарыны – Георгій, паколькі ён быў хрышчоны ў праваслаўнай традыцыі, а імя Францыск узяў сабе пасля таго, як пачаў навучанне на каталіцкім Захадзе [1,4]. Аднак апошнія публікацыі дазваляюць меркаваць, што гэтая тэорыя засноўвалася на памылковым прачытанні слова egregii (лат. “слаўны”).

Не меншую цікавасць выклікаюць і выявы, што Францыск Скарына размяшчаў на гравюрах у сваіх кнігах – шматлікія навукоўцы у розны час займаліся іх семіятычным аналізам, беручы за аснову як сярэднявечную сімволіку і геральдыку, так і алхімічную знакавую сістэму [5].

Нават сам герб асветніка – “Сонца Маладзіковае” – таксама сабраў вакол сябе досыць шмат легенд: адны даследчыкі мяркуюць, што гэты вобраз падкрэслівае дзейнасць гуманіста, што “нёс святло ведаў” простаму люду, іншыя ўпэўнены, што такім чынам Скарына ўзгадаў пра год свайго нараджэння, калі было сонечнае зацьменне [6].

На аснове вышэйзгаданага можна зрабіць выснову, што Францыск Скарына можа быць цікавы шэраговым беларусу не толькі сваімі дасягненнямі ў справе друкарства. Хаця існуе даволі шмат літаратурных крыніц, дзе заінтрыгаваны чытач мог бы атрымаць інфармацыю, яны ў большасці сваёй вядомы хутчэй навукоўцам, а сталыя літаратурныя творы ўжо недастаткова “прарэкламаваны”.

Аднак, верагодна, сітуацыя зменіцца ў бліжэйшы час – 2017 год з’яўляецца для Францыска Скарыны юбілейным, яму спаўняецца 525 год (а беларускаму кнігадрукаванню – 500). Да гэтай падзеі рыхтуюцца шматлікія выданні рознага

характару, у тым ліку і ў нехарактэрных для традыцыйнага кнігавыдання Беларусі формах. Застаецца спадзявацца, што яны ў высокай ступені зацікавяць грамадства і зрабяць асобу знакамітага друкара і перакладчыка не толькі яшчэ больш папулярнай, але і больш блізкай і “чалавечнай”.

СПІС КРЫНІЦ

1. Агіевіч, У. У. Імя і справа Францыска Скарыны: У чыіх руках спадчына / У. У. Агіевіч. – Мінск: Беларуская навука, 2002. – 320 с.

2. Суша, А. А. Францыск Скарына: у 3 ч. – Ч. 1. Чалавек-энцыклапедыя / А. А. Суша. – Мінск: Беларус. Энцыклапедыя імя П. Броўкі, 2016. – 120 с.

3. Галенчанка, Г. Я. Францыск Скарына – беларускі і ўсходнеславаянскі першадрукар / Г. Я. Галенчанка. – Мінск: Навука і тэхніка, 1993. – 280 с.

4. Казбярук, У. М. Францішак Скарына / У. М. Казбярук. – Мінск: Мастацкая літаратура, 2003. – 176 с.

5. Кісялёў, Г. Сейбіты вечнага: артыкулы пра беларускіх пісьменнікаў і дзеячаў рэвалюцыйнага руху 1863 года; Скарынаўская сімволіка: вытокі, традыцыі, інтэрпрэтацыі / Г. Кісялёў ; навук. рэд. В. А. Чамярыцкі. – Мінск : Медысонт, 2009. – 544 с.

6. Лойко, О. А. Франциск Скорына / О. А. Лойко. – М.: Молодая гвардия, 1989. – 354 с.

Ю.А. Петрушэўская, магістр філал. навук
(МДУ імя А.А. Куляшова, г. Магілёў)

ПАРЭМІЯЛАГІЧНЫ МІНІМУМ І АСНОЎНЫ ПАРЭМІЯЛАГІЧНЫ ФОНД БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ Ў ПІСЬМОВЫХ КРЫНІЦАХ І Ў ВУСНЫМ МАЎЛЕННІ

Заснавальнік “структурнай парэміялогіі” Р.Л. Пермякоў распрацаваў у канцы 1960-х – пачатку 1980-х гг. адмысловую метадыку “парэміялагічнага эксперыменту” і вызначыў “парэміялагічны мінімум” (на матэрыяле рускай мовы) – мінімальную колькасць прыказак, якія вядомы ўсім (або пераважнай